

§ 10. Remiss av Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella tjänster samt sexuellt våld oberoende relationer

Dnr 1.6-520/2020

Äldrenämndens beslut

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Äldrenämnden beslutar om omedelbar justering.

Ärendet

Äldreförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2020-11-03.

Socialförvaltningen har reviderat Stockholms stads program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020. Det nya programmet gäller från år 2021 till och med 2025. Programmet utgår från den regionala strategin för att förebygga och bekämpa våld i Stockholms län. Då den regionala strategin har utökat målgrupperna till att även omfatta personer utsatta för prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt personer utsatta för sexuellt våld oberoende relationen inkluderas även dessa målgrupper i stadens program.

Äldreförvaltningen ställer sig bakom socialnämndens förslag till nytt program. Förvaltningen är särskilt positiv till att äldre tydligt inkluderas i målgruppen för programmet. Förvaltningen ser dock ett fortsatt behov av kunskap om våldsförebyggande åtgärder riktade till äldre samt att det behöver finnas anpassat stöd och insatser utifrån de sårbara gruppernas behov.

Förslag till beslut

Ordföranden Erik Slottner (KD) föreslog att nämnden skulle besluta i enlighet med förvaltningens förslag.

Vice ordföranden Mirja Räihä m.fl. (S) och ledamoten Robert Mjörnberg m.fl. (V) lade fram ett gemensamt förslag till beslut och föreslog att nämnden skulle besluta i enlighet med detta.

Beslutsgång

Ordföranden Erik Slottner (KD) ställde de två förslagen mot varandra och fann att nämnden beslutat i enlighet med förvaltningens förslag.

Reservationer

Vice ordföranden Mirja Räihä m.fl. (S) och ledamoten Robert Mjörnberg m.fl. (V) reserverade sig mot beslutet till förmån för det gemensamma framlagda förslaget till beslut enligt följande:

1. Att delvis godkänna förvaltningens svar på remissen.
1. Att därutöver anföra följande.

Vi vill att Stockholm ska vara en stad som är fri från våld och diskriminering och som lever upp till de mänskliga rättigheterna. Vi vill göra vårt yttersta för att skapa ett Stockholm för alla. Det är positivt att i förslaget till program har fler målgrupper lyfts upp. Vi ställer oss bakom att staden ska stärka sitt arbete mot prostitution, människohandel och sexuellt våld. Genom att se beröringspunkter mellan de olika typerna av våld kan stadens arbete utvecklas och positiva synergieffekter kan uppstå.

Förslaget till program saknar några aspekter/delar som vi anser behöver tillföras för att programmet ska kunna användas ute i stadens verksamheter och inte hamna i skymundan.

I beskrivningen av vilka olika typer av våld som omfattas av programmet under delen som rör våld i nära relationer nämns inte att merparten av de som utövar våld är män. Det är antagligen inte avsiktligt men konsekvensen blir att staden osynliggör ett grundläggande faktum.

Det är bra att stadens program följer samma struktur som den regionala strategin Operation Kvinnofrid. Målsättningarna i programmet är i stort samma mål som Operation Kvinnofrid har. Vilket vi inte har något att invända mot. Tvärtom, det är stärkande att olika nivåer i samhället och olika myndigheter arbetar för jämställdhet och utgår ifrån samma mål för att förebygga och bekämpa våldet. Det är därför problematiskt att man i utkastet till program har valt att ta bort eller byta ut viktiga begrepp utan någon förklaring. Till exempel har man valt att utesluta begreppet normkritisk i andra punkten under mål 1 trots att det lyfts i Operation Kvinnofrid. Det vedertagna begreppet normkritik har också bytts ut mot normmedvetenhet

på sidan 28 när viktiga perspektiv lyfts. Begreppet normkritik används av akademi, myndigheter, Sveriges kommuner och regioner (SKR), civilsamhället och många flera. På jämställdhetsmyndighetens webbsida kan man läsa ”Normkritik handlar om att sätta fokus på makt. Det innebär bland annat att få syn på, och ifrågasätta, de normer som påverkar uppfattningar om vad som är ”normalt” och därmed oreflekterat uppfattas som önskvärt.” Normmedvetenhet fångar inte upp samma aspekter som normkritik och därför bör rätt begrepp användas.

Under mål 7 saknas en viktig punkt som återfinns i Operation Kvinnofrid. Punkten handlar om stadens verksamheter ska använda sig av evidens i val av arbetssätt och metoder. Vi anser att punkten ”Staden kvalitetssäkrar sina metoder och arbetssätt med stöd av forskning.” ska föras in under mål 7.

I utkastet till program berörs särskilt utsatta/sårbara grupper i förbifarten. Nämnden har vid flertal tillfälle mottagit rapporter från bland annat socialinspektörerna som visar att staden inte fullföljer sitt ansvar gentemot våldsutsatta som tillhör särskilt utsatta grupper. Under rubriken programmets målgrupper behöver de sårbara grupperna och faktorerna bakom lyftas in tydligare för att öka kunskap bland stadens personal och för att utveckla och ge rätt stöd till den som behöver det. Exempel på faktorer som gör att grupper är särskilt utsatta/sårbara är; att ha en eller funktionsnedsättningar, att vara äldre, att leva i missbruk, att vara homo- eller bisexuell, transperson eller queer och att ha utländsk bakgrund. Utöver att tydliggöra målgrupperna behöver programmet aktiviteter som redogör för vad staden avser att göra för att nå och utveckla stödet till särskilt utsatta grupper.

Vidare saknar vi bostadsfrågan i programmet trots att det är en oerhört central del i arbetet mot våld. Vi vet att många våldsutsatta stannar kvar i relationerna för att de saknar möjlighet att flytta till ett annat boende. Bostadsbristen i Stockholm måste mötas med byggande av fler hyresrätter med överkomliga hyror för att underlätta för våldsutsatta att frigöra sig från destruktiva och våldsamma relationer. Staden behöver också få fram fler genomgångsbostäder till SHIS. Beklagligt nog har majoriteten bromsat de allmännyttiga bostadsbolagens byggande av hyresrätter, Stockholmshus och genomgångsbostäder. Att adressera bostadsfrågan genom att erbjuda de som utövar våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld och förtryck tillfälligt boende är inte bara förkastligt utan

också anmärkningsvärt. Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld är brott som inte ska premieras. Stadsdelsnämnderna ska inte erbjuda våldsutövare tillfälliga boenden. Aktiviteten måste omgående strykas. Staden behöver däremot fokusera på att utveckla insatser och arbetssätt som både kan fånga upp och få framförallt unga män att sluta bruka våld både mot en partner och att köpa sex.

Fler av aktiviteterna som lyfts är alltför detaljerade vilket går stick i sträv med stadens andra program. Flertalet av aktiviteterna kan strykas till förmån för att låta nämnderna själva besluta vilka aktiviteter som är aktuella för deras verksamheter. På så sätt behöver nämnderna också tänka genom vad de behöver göra inom sina verksamhetsområden för att målen ska uppnås. Att politiken ska besluta om vilka kurser som ska spridas, vilka projekt som ska genomföras eller vilka utvärderingar som ska följas är en alltför detaljerad styrning.

Aktiviteterna och indikatorerna behöver gås genom och tydliggöras för att inte missförstånd ska ske. Till exempel står det under mål 5, under indikatorer ”Andel personer av dem som polisanmält våldet och har kontakt med RVC som fått stöd under rättsprocessen.(Stadsdelsnämnderna)” Frågan som uppstår är om det är våldsutsatta som har polisanmält som ska få stöd under rättsprocessen eller kan det var våldsutövare som kan få stöd under rättsprocessen från stadsdelen. På samma sätt kan frågan ställas kring aktiviteterna där det endast står att Stödcentrum och Relationsvåldscentrum ska erbjuda stöd under rättsprocessen utan att klargöra till vem. Det är oerhört viktigt att det klargörs i programmet att stödet under rättsprocessen erbjuds till våldsutsatta och inte våldsutövare.

I framtagandet av programmet har förvaltningen involverat flertal föreningar som arbetar med de här frågorna. Det är bra. Civilsamhällets kunskaper och insatser är ovärderliga i stödet till våldsutsatta och för arbetet att Stockholm ska vara en stad som är fri från våld. Därför hade det varit önskvärt att civilsamhället hade fått ett större utrymme i programmet. Till exempel har kvinnojourerna under lång tid varit en kunskapsbank och pådrivande opinionsbildande för att få upp frågorna om mäns våld mot kvinnor på dagordningen. De gör också dagligen ett enormt viktigt arbete för att se till att skydda kvinnor och deras barn. Staden måste därför se till att kvinnojourerna får stabilare och mer långsiktig finansiering. Under förra mandatperioden införde vi möjligheten att skriva avtal med ideella kvinnojourer genom så kallat idéburet

offentligt partnerskap (IOP). Genom att teckna flera IOP kan fler kvinnojourers framtid säkras.

I programmet saknas skrivningar som rör privata utförare inom välfärdsverksamheterna. Programmet behöver därför kompletteras så att de privata utförare som verkar inom exempelvis LSS-verksamhet, äldreomsorg och skola lyfts. Att inte involvera till exempel de fristående skolorna innebär att målsättningen om att det våldsförbyggande arbete kommer att halta eftersom en stor del av barn och unga inte nås.

Vi saknar även skrivningar om kränkningar, hot och brott som sker via nätet. Här hade programmet stärkts av att lyfta den problematiken men också vilka möjligheter som finns när staden kan nå fler genom internet.

Med utgångspunkt i Barnkonventionen bör staden fortsätta arbeta för att utveckla familjerätten samt sätta insatser för att barn inte ska behöva lämnas till umgänge med en våldsutövande förälder. Barnets bästa måste alltid stå i centrum.

Därutöver vill vi särskilt påtala att en mer differentierad beskrivning av gruppen äldre i programmet hade varit bättre, för att på så sätt kunna anpassa insatserna efter olika behov. Äldre är en stor och blandad målgrupp. Swecos analys visar att det inom gruppen äldre finns vissa särskilt sårbara grupper som RVT-handläggarna har svårt att nå, till exempel utrikes födda äldre i socioekonomiskt utsatta områden. Dessa grupper nås inte genom det befintliga uppsökande arbetet, och vi anser att ett utökat samarbete med den ideella sektorn i lokalsamhället skulle kunna vara en väg framåt. För att hjälpa personer med dubbel eller trippel utsatthet, exempelvis äldre missbrukare behövs också ett starkare intersektionellt samarbete mellan olika aktörer som kommer i kontakt med dessa målgrupper.

Rätt kunskap kan vara avgörande för att den som är utsatt kan få den hjälp som hen har rätt till. Det är viktigt att medel avsätts för att implementera programmet men även för att verksamheterna ska kunna genomföra kompetenshöjande insatser.

Slutligen tror vi att programmet eventuellt kunde tjäna på att delas upp i två program. Där det ena programmet lyfter våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Medan det andra programmet fokuserar på prostitution, människohandel för sexuella ändamål och sexuellt våld oberoende relation. Som

programmet är upplagt nu oroar vi oss för att delarna som rör det sist nämnda kan hamna i skymundan. Frågor som rör våld i nära relationer och människohandel är olika saker även om det är mäns våld mot kvinnor som är den gemensamma nämnaren.

Särskilt uttalande

Ordföranden Erik Slottnér (KD), ledamoten Yvonne Fernell-Ingelström m.fl (M), ledamoten Abit Dundar (L), ledamoten Ulla Wihlman (MP) och ledamoten Isak Kupersmidt (C) anmälde ett gemensamt särskilt uttalande enligt följande:

Våld i nära relationer är ett allvarligt och utbrett samhällsproblem. När det gäller våld i nära relationer och äldre visar forskning på att förövaren oftast är en nära anhörig eller annan närstående, men kan även ske av omsorgspersonal eller god man. Allt detta försvåras dessutom av att den äldre upplever skamkänslor. Vanligtvis upplever den äldre även rädsla för att ett avslöjande kan leda till fortsatt och kanske förvärrat våld. Detta är en återhållande faktor för att inte gå vidare med sin berättelse och anmäla missförhållandet. Det är därför mycket angeläget, att vi lyfter denna svåra men viktiga fråga inom äldreomsorgen i Stockholm.

Det är positivt att förvaltningen har börjat titta på det nya frågematerialet REAGERA-S, ett forskningsprojekt finansierat av Brottsofferfonden och som sker i samverkan med Region Östergötland och Linköpings Universitet i syfte att utveckla och komma vidare med de mycket svåra frågor, som omgärdar just området våld i nära relationer.

Frågematerialet fångar inte upp pågående våld utan är mer koncentrerade kring tidigare våld. Samtidigt leder utvecklingen av arbetet med dessa frågor till att man också kommer att bli bättre och mer lyhörd för att även ställa frågor kring pågående våld.

Vi vill understryka hur viktigt det är att detta arbete fortgår och kan utvecklas till en bra modell för hur Stockholm kan arbeta med våld i nära relationer.

§ 11. Remiss av Kulturstrategiskt program för Stockholms stad

Dnr 1.6-534/2020

Äldrenämndens beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remiss och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Ärendet

Äldreförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat 2020-10-15.

Det kulturstrategiska programmet för Stockholms stad beskriver kulturens betydelse ur flera perspektiv. Med utgångspunkt från både Agenda 2030 och Vision 2040 ska Stockholms stad bidra till hållbarhet och utvecklas genom kultur. Samverkan med ett flertal aktörer är en förutsättning för att staden ska kunna erbjuda ett rikt kulturliv som lockar flera målgrupper. Det kulturstrategiska programmet utgår från två perspektiv:

- Lika möjligheter att ta del av och skapa kultur samt
- Ett kreativt och attraktivt Stockholm

Dessa perspektiv utgör grunden för fem strategiska områden som ska utveckla kulturen genom nya former av samverkan.

Äldreförvaltningen anser att det kulturstrategiska programmet har ett brett perspektiv på kultur och beskriver både utmaningar och möjligheter. Dock saknas det ett äldreperspektiv som spänner över den breda grupp som personer 65 år och äldre utgör. Kultur bidrar till demokrati och berikar människors liv. För att tillgången till kultur ska öka för äldre behöver det ytterligare utvecklas i programmet hur till exempel ny teknik kan underlätta för personer som inte längre har möjlighet att ta sig till en fysisk plats. Att även se över hur lokaler som redan har verksamhet för äldre kan inkluderas för kulturutbud kan öka tillgängligheten för flera i målgruppen äldre.

Förslag till beslut

Ordföranden Erik Slottner (KD) föreslog att nämnden skulle besluta i enlighet med förvaltningens förslag.